

*Из дипломатско-конзуларне
службе у поморству*

Konzulat Dubrovačke republike u Barceloni

Ilija Mitić

U doba najvećeg uspona dubrovačke pomorske trgovine u XVI stoljeću pojavljuje se veći broj dubrovačkih konzulata u važnijim španskim lukama. U to se vrijeme spominje po prvi put dubrovački konzulat u luci Barcelona. Nakon snažnog uspona dubrovačkog pomorstva u XVI stoljeću nastupa u prvoj polovini XVII stoljeća doba opadanja pomorske snage Dubrovačke republike. Tome je doprinijela jaka konkurencija trgovačkih mornarica zapadno evropskih zemalja, koje u XVII stoljeću preuzimaju obavljanje glavnih plovidbenih zadataka po Sredozemnom moru. Na opadanje dubrovačkog pomorstva utiče i veliki potres 1667. godine, koji je

osjetno pogodio ekonomsko uređenje Dubrovačke republike. Zajedno s opadanjem dubrovačkog pomorstva u navedenom periodu, opada važnost, a time i broj dubrovačkih konzularnih predstavnika po Mediteranu. U to doba više ne nailazimo na dubrovački konzulat u Barceloni.

Postepeno povećanje dubrovačke trgovačke flote počinje tridesetih godina XVIII stoljeća. Ovom usponu dubrovačkog pomorstva mnogo su doprinijele ondašnje međunarodne prilike u Mediteranu. Venecija počinje da slabi, a velike pomorske države sve se više angažiraju u prekomorskim zemljama, dok su dubrovački odnosi sa Turskom također išli

u prilog razvoju dubrovačke pomorske privrede. Zbog toga je razvoj dubrovačke trgovine i pomorstva, u drugoj polovini XVIII stoljeća, upućivao Dubrovačku republiku da osnuje čitav niz novih konzulata širom Mediterana. U to vrijeme pojavljuje se ponovno i dubrovački konzulat u Barceloni.

Dubrovačkom se Senatu ponudio za konzula u Barceloni, u provinciji Catalogne, Agostino Rango koji je već dugo godina bio generalni konzul kraljevstva Dviju Sicilija u istoj luci, a pošto u toj luci nije bilo dubrovačkog konzula, Senat ga zaključkom od 12. III 1763. godine određuje za svog konzula. Dana 18. VI iste godine konzul A. Rango javlja Senatu da je primio patent konzula i privolu za rad od vlade iz Madrida. Međutim već 8. V 1764. godine nailazimo na zaključak Senata kojim je izabrao Andriju Mombelli za dubrovačkog konzula u Barceloni na mjesto pokojnog konzula A. Rango. Izbor je izvršen na temelju preporuke Trajana Lalića, predstavnika Republike u Veneciji. Pomenuti Mombelli nasljedio je pokojnog A. Ranga i u konzulatu kraljevstva Dviju Sicilija, što je nesumnjivo još više potaklo dubrovački Senat da ga imenuje za svog konzula u Barceloni. Konzul Mombelli obavještava Senat (10. IX 1765. g.) da je primio »Pravilnik za nacionalnu plovidbu« (»Regolamento della navigazione di Bastimenti«), po kojem se ravnaju dubrovački brodovi, kao i da je ustrojio u konzulatu knjigu »Popis brodske posade« (»Il ruolo«). Pomenuti Pravilnik za nacionalnu plovidbu ozakonjen je u Dubrovniku 1745. godine i sadržavao je odredbe administrativno-organizacionog karaktera, normirajući dužnosti i prava pomoraca, brodovlasnika i dubrovačkih konzula prema dubrovačkim brodovima, a odnosio se većinom na plovidbu izvan Jadranskog mora. Ovaj je pravilnik morao imati svaki dubrovački brod, a isti je bio potreban i svakom dubrovačkom konzulu.

Konzul Mombelli je prema nalogu Senata (1778. g.) upozorio sve dubrovačke kapetane koji prevoze robu turskih trgovaca da ne krcaju nikakav kontraband za zemlje Sjeverne Afrike jer španski brodovi vrše stroge preglede i plijene sve brodove na kojima se nađe zabranjena roba. Za svog vice-konzula u Barceloni konzul Mombelli je imenovao Girolama Cuititta. Pismom od 20. XII 1778. godine konzul Mombelli obavještava Senat da je u vremenu od 20. XII 1777. godine pa do 20. XI 1778. godine stiglo u Barcelonu, većinom iz Italije, deset dubrovačkih brodova sa teretom žita i raznom drugom robom.

U drugoj polovini XVIII stoljeća živio je u Španiji, u mjestu Cartageni, dubrovčanin Mato Vodopić, koji je zaključkom Senata od 29. XII 1758. godine bio počašćen titulom vlastelina Stona zbog svojih zasluga za Dubrovačku republiku. Pismom od 11. I 1781. godine Senat obavještava Mata Vodopića u Cartageni da dubrovački konzul u Barceloni Andrea Mombelli već duže vremena boravi u Madridu, te da ga u tamošnjem dubrovačkom konzulatu zamjenjuje vice-konzul koji neuredno vodi poslove konzulata. Zbog toga je Senat zaključio da smjeni sa dužnosti konzula A. Mombelli, a da na njegovo mjesto Mato Vodopić izabere drugu pogodnu osobu, koja će u buduće uredno voditi poslove ovog konzulata. Senat preporuča M. Vodopiću da izabere za konzula u Barceloni jednog od dvojice tamošnjih trgovaca i to ili A. Pontu ili I. Villavechia. U tu mu svrhu šalje patent konzula bez naznačenog imena (»con nome in bianco«) putem dubrovačkog agenta Bagnasca iz Đenove. Senat je također obavjestio konzula A. Mombelli da ga je odlučio smjeniti sa položaja konzula, te ga moli da preda patent, pečate konzulata, kao i sve knjige i karte koje se nalaze u konzulatu, novom dubrovačkom konzulu. Ovakav način biranja dubrovačkih konzula nije bio uobičajen u praksi Senata, te se može opravdati jedino potpunim povjerenjem koje je uživao kod Senata dubrovčanin Mato Vodopić.

Pismom od 1. V 1781. godine M. Vodopić javlja Senatu da je primio patent »con nome in bianco« u svrhu imenovanja novog dubrovačkog konzula u Barceloni, zahvaljuje Senatu na ukazanoj časti i ujedno ga obavještava da je za dubrovačkog konzula u tom gradu imenovao D. Ignazia Villavechia, podanika Đenove i uglednog trgovca u Barceloni, kojemu je predao patent konzula. Dotadašnji konzul Mombelli predao je sve spise i pečate konzulata novoimenovanom konzulu I. Villavechia.

Zaključkom Senata od 18. IV 1792. godine konzularno područje dubrovačkog konzulata u Barceloni protezalo se na Balearske otoke, pa su na otocima Maiorca, Menorca i Ibiza djelovali dubrovački vice konzuli imenovani od generalnog konzula I. Villavechia iz Barcelone. Osim ovih vice konzula generalni konzulat u Barceloni imao je još 6 vice konzulata u provinciji Catalogne i to u lukama Toreedembarra, Tarragone, Tortosa, Matavo, Palamos i Rosas.

Vršeci konzularne poslove I. Villavechia obavještava Senat 26. XI 1785. godine da je u Španiji zabranjeno neovlašteno prenositi duhan, te kad vlasti uhvate nekog člana brodske posade da prenosi duhan, ovaj biva zatvoren, a brod zaplijenjen. Ovakav se slučaj dogodio na brodu dubrovačkog kapetana Mihajla Taliđerana, čiji je brod bio zbog toga zaplijenjen u luci Barcelona, a kasnije pušten na intervenciju dubrovačkog konzula, pošto je kapetan broda platio veliku novčanu kanzu. Konzul I. Villavechia se često žalio Senatu da mu ovakvi i slični slučajevi čine velike poteškoće pred španskim vlastima i ujedno smanjuju ugled dubrovačkih pomoraca. Povodom žalbe konzula I. Villavechia da mu neki dubrovački kapetani ne plaćaju određenu konzularnu taksu, Senat ga obavještava pismom od 12. VII 1786. godine da pošalje popis svih kapetana koji su odbili da plate pomenutu taksu. Senat ujedno upozorava konzula da je dužan naplatiti ovu taksu na bilo koji način, a ako je potrebno i silom, jer je stanovište Senata da konzuli imaju pravo na sve prihode koji im po propisima Republike pripadaju.

Prema odredbi Senata iz 1757. godine brodski pisar trebao je da bude dubrovački podanik, a zbog važnosti njegove službe na brodu morao je prije nastupa položiti zakletvu. Prekršitelji ove odredbe kažnjavali su se globom. Dubrovački je kapetan Mihajlo Magji, protivno propisima Republike, samovoljno promijenio brodske pisara. Ovu je promjenu ustanovio konzul I. Villavechia odmah po dolasku broda pomenutog kapetana u luku Barcelona. Konzul je sastavio zapisnik o saslušanju u kojem je kapetan Magji naveo da mu sadašnji brodski pisar nije odgovarao, pa je zbog toga ukrcao na brod kao pisara Antuna Lupi. Zapisnik o saslušanju dostavio je konzul I. Villavechia dana 24. VII 1789. godine dubrovačkom Senatu.

Iz jednog izvještaja konzula I. Villavechia upućenom Senatu o dolasku i odlasku dubrovačkih brodova iz luke Barcelone proizlazi da je za vrijeme 1781. godine pa do 1783. godine uplovilo u tu luku 58 dubrovačkih brodova donoseći raznu robu za Španiju. Godine 1781. od navedenih brodova tri su krenula za luku Ostende sa teretom vina i likera, jedan je brod krenuo za Amsterdam, dok je jedan brod (1783. g.) preuzeo teret za otok Martinique. Ostali su brodovi iz Barcelone krenuli za obližnje španske luke.

Dubrovački generalni konzul u Barceloni I. Villavechia vršio je tu dužnost sve do pada Republike. Glavni mu je pomagač u konzulatu bio kancelar konzulata, po imenu Domenico Botti, koji je ujedno bio i dubrovački vice konzul u istoj luci.

Dubrovački konzulat u Barceloni ostaje u povijesti dubrovačke konzularne službe kao jedan među najvažnijim dubrovačkim konzulatima u Španiji, pored Cadixa, zbog svog pogodnog položaja, što dokazuje i činjenica da je ovaj imao na svom konzularnom području najveći broj vice konzula.

Izvori i literatura:

1. Lettere e commissioni di Ponente, do 1700. do 1808. godine (Državni arhiv u Dubrovniku, kao i ostali izvori za ovu radnju).
2. Acta Santa Maria Maggiore, XVIII stoljeće.
3. Acta consilii Rogatorum, sv. 137 do 210.
4. J. Tadić, Španija i Dubrovnik u XVI veku, Beograd 1932. godine.
5. G. Köbler, Dubrovačka republika i zapadno evropske države, Rad J. A., knj. 214, Zagreb 1916. god.
6. J. Radonić, Dubrovačka akta i povelja, knj. I, sv. I. Srpska akademija nauka, Beograd 1934. godine.
7. J. Luetić, O pomorstvu Dubrovačke republike u XVIII stoljeću, Građa za pomorsku povijest Dubrovnika, knj. 2, Pomorski muzej JAZU, Dubrovnik 1959. godine.